

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ (Н.О. Лоханова)

(підпис)

“ ____ ” _____ 201_ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»**

на тему:

**«Облік, аудит та економічний аналіз основних засобів
підприємства: сучасний стан та перспективи розвитку
(на прикладі ТОВ «ТЦ «Середньохонтанський»)»**

Виконавець:

студентка VI курсу ЦЗФН

Ісмаїлова К. П. _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

Семенова К. Д. _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	6
1.1. Сутність основних засобів та їх класифікація	6
1.2. Особливості розкриття інформації про основні засоби відповідно до МСБО та ПСБО	15
1.3. Методика нарахування амортизації	25
РОЗДІЛ II. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЦ «СЕРЕДНЬОФОНТАНСЬКИЙ»	35
2.1. Загальна характеристика ТОВ «ТЦ «Середньофонтанський» та його облікова політика	35
2.2. Облік руху основних засобів	43
2.3. Облік амортизації, ремонту та модернізації основних засобів підприємства	49
2.4. Автоматизація системи обліку основних засобів на підприємстві	54
2.5. Аудит основних засобів на підприємстві	59
РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ТЦ «СЕРЕДНЬОФОНТАНСЬКИЙ»	66
3.1. Аналіз наявності, структури та руху основних засобів	66
3.2. Аналіз ефективності використання основних засобів	71
3.3. Пошук резервів підвищення ефективності використання основних засобів на основі регресійно-кореляційного аналізу	76
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Метою функціонування будь-якого підприємства є отримання прибутку, а отже, прийняті рішення повинні бути економічно доцільними, раціональними та своєчасними. Саме тому важливого значення набуває бухгалтерський облік, аудит та аналіз.

Обов'язковою умовою ведення господарської діяльності виступає забезпечення підприємства не тільки матеріальними та трудовими ресурсами, але й необхідними основними засобами – будівлями, спорудами, транспортними засобами тощо. Основні засоби – один із найважливіших чинників діяльності господарюючого суб'єкта. Сучасний розвиток виробництва, необхідність забезпечення конкурентоспроможності продукції або послуг, що надаються, диктує потребу технічного переозброєння підприємства, реконструкції та оновлення основних засобів з метою підвищення продуктивності машин і устаткування, збільшення виробничих потужностей. Все це вимагає поліпшення якості облікової інформації про формування, рух, використання та збереження основних засобів.

Керівнику сучасного підприємства доводиться приймати рішення в умовах невизначеності та ризику, що диктує необхідність постійного оперативного контролю всіх сфер господарської діяльності. Вся ця діяльність відображається у бухгалтерському обліку з величезною кількістю документів. Найважливішу роль у рішенні поставлених проблем грає автоматизація бухгалтерського обліку, яка допомагає досягти прозорості, достовірності та надійності інформації, відстеженні виконання договорів.

Все це свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

Оскільки основні засоби є однією з головних складових активу балансу та, відповідно, впливають на фінансові результати діяльності підприємства, то багато вітчизняних та іноземних науковців приділяють увагу питанням їх дослідження; серед них можна виділити: Ю. Азаровську, М. Баканова,

І. Бланка, С. Голова, Р. Грачову, О. Єфременко, І. Жолнера, Л. Косовиць, Н. Крічку, Л. Руденко, В. Ткаченка та інших.

У кваліфікаційній роботі розглянуто питання ведення обліку, аудиту та аналізу основних засобів на прикладі підприємства ТОВ «Торговий центр «Середньофонтанський», основною діяльністю якого є надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна та оптова торгівля товарами господарського призначення.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є вивчення теоретичних основ і діючої системи обліку, аналізу та аудиту основних засобів на конкретному підприємстві, виявлення механізмів їх подальшого удосконалення для забезпечення ефективності функціонування досліджуваного підприємства в сучасних економічних умовах.

Для досягнення поставленої мети у ході роботи поставлені такі завдання:

- дослідити питання економічної сутності та класифікації основних засобів;
- визначити подібні риси та відмінності між обліком основних засобів за національними та міжнародними стандартами;
- розкрити питання методів нарахування амортизаційних відрахувань;
- дослідити облікову політику ТОВ «ТЦ «Середньофонтанський»;
- розглянути порядок обліку операцій з основними засобами на досліджуваному підприємстві;
- охарактеризувати методику обліку амортизації, витрат на ремонт та модернізацію основних засобів;
- дослідити методику та організацію аудиту основних засобів та визначити напрямки його удосконалення;
- провести аналіз стану та ефективності використання основних засобів на ТОВ «ТЦ «Середньофонтанський»;
- визначити резерви підвищення ефективності використання основних засобів за допомогою використання регресійно-кореляційного аналізу.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процеси обліку, аудиту та аналізу основних засобів ТОВ «ТЦ «Середньофонтанський».

Предметом дослідження магістерської роботи є методичне та організаційне забезпечення процесу обліку та аудиту руху та стану основних засобів підприємства у сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використані загальнонаукові та специфічні методи дослідження: теоретичного узагальнення інформації, групування, моделювання, аналізу та синтезу. Широко застосовані методи табличного, графічного та схематичного представлення даних.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою проведеного дослідження виступили нормативно-законодавчі акти України, наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, первинна інформація про діяльність підприємства.

Магістерська робота складається з трьох розділів, в яких послідовно аналізується поставлена проблема.

У першому розділі розглянуто сутність основних засобів підприємства, їх класифікації. Проведено порівняльний аналіз національних і міжнародних стандартів обліку основних засобів – П(С)БО 7 та МСБО 16. Охарактеризовані існуючі методи нарахування амортизації на підприємстві.

У другому розділі наведена загальна характеристика підприємства ТОВ «Торговий центр «Середньofонтанський», досліджені положення облікової політики підприємства, розглянуті особливості обліку руху основних засобів, їх амортизації та ремонту. Розглянуто питання автоматизації системи обліку на підприємстві, а також питання аудиту основних засобів.

У третьому розділі здійснено аналіз наявності, структури та руху основних засобів. Розраховано та проаналізовано показники ефективності використання основних засобів. Виявлено резерви підвищення ефективності використання основних засобів на основі регресійно-кореляційного аналізу.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано статтю: «Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Торговий центр «Середньofонтанський».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження обліку, аудиту та аналізу основних засобів підприємства дозволяє зробити наступні висновки.

1. Основні засоби – один з найважливіших чинників діяльності будь-якого підприємства: їх стан та ефективне використання прямо впливають на кінцеві результати його господарської діяльності. Рациональне використання основних засобів підприємства сприяє поліпшенню всіх техніко-економічних показників, у тому числі збільшенню виробництва продукції та доходів від її реалізації, зниженню витрат, і як наслідок, збільшенню прибутку.

2. У ході проведення дослідження розглянуто різні підходи до класифікації основних засобів згідно поглядів науковців та нормативної бази, що дає можливість оцінити наявні основні засоби, знайти шляхи підвищення ефективності їх використання та прийняття необхідних рішень щодо управління ними.

3. Для планування та підтримання технологічної політики на підприємстві необхідним є правильний облік стану, руху, відтворення основних засобів. Для цього на підприємствах необхідно впроваджувати практику обліку основних засобів за міжнародними стандартами.

4. Проведене дослідження дозволило розкрити сутність, об'єкти та методи нарахування амортизації основних засобів, визначено позитивні і негативні сторони кожного з них.

5. Проаналізовано основні принципи організації обліку основних засобів на ТОВ «Торговий центр «Середньофонтанський», які полягають у наступному: чітка документація операцій з основними засобами; своєчасна реєстрація даних в реєстрах аналітичного обліку; вибір необхідних облікових реєстрів, у яких відображається стан, рух та амортизація основних засобів. Сформована на підприємстві організація обліку основних засобів створює належні умови для своєчасного та повного відображення у обліку операцій, пов'язаних з

наявністю, рухом та ліквідацією основних засобів підприємства з метою ефективного їх використання.

6. Аудит основних засобів підприємства є складовою загального аудиту його фінансово-господарської діяльності. При здійсненні аудиту основних засобів на ТОВ «Торговий центр «Середньофонтанський» необхідно в обов'язковому порядку формувати програму аудиту з чіткою розбивкою етапів на виконання робіт, що дасть можливість аудитору побачити загальну картину ведення обліку основних засобів на підприємстві та його організацію.

7. Проведене дослідження дозволило виявити певні недоліки в обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві:

1) у первинних документах з обліку основних засобів заповнюються не всі реквізити, що ускладнює їх ідентифікацію;

2) значна кількість інвентарних карток має лише електронний варіант;

3) внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів не завжди оформлюється Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення);

4) недостатньо уваги приділяється встановленню оптимального терміну експлуатації для кожного об'єкта основних засобів або їх груп, що може сприяти більш об'єктивному застосуванню способів відтворення основних засобів;

5) під час використання програми 1С: Підприємство, в ході обліку операцій з основними засобами, можна більше уваги приділяти заповненню такої позиції, як «Примітки», оскільки це суттєво спрощує аналіз проведеної операції через певний період часу;

б) в умовах плинності кадрів не завжди своєчасно оновлюються накази про призначення матеріально відповідальних осіб, що призводить до погіршення контролю за наявністю основних засобів, їх переміщенням та дотримання відповідних умов експлуатації.

8. Проведений аналіз стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Торговий центр «Середньофонтанський» показав, що на підприємстві рівень віддачі основних засобів протягом досліджуваного періоду

мав тенденцію до зростання, при цьому з точки зору отримання доходу підприємство стало більш ефективно використовувати свої основні засоби, однак з точки зору отримання прибутку ефективність (рентабельність) використання основних засобів суттєво зменшилася. Отже, підприємству потрібно не лише збільшувати свої доходи, а й зменшувати витрати, що призведе до збільшення прибутку.

9. Результати проведення регресійно-кореляційного аналізу дозволили виявити наступні шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на ТОВ «ТЦ «Середньофонтанський»:

1) створення оптимальної структури основних засобів, досягнення кращих пропорцій між активною і пасивною їх частинами, а також відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування інфраструктури, що сприятиме поліпшенню використання основних засобів у цілому;

2) підприємству необхідно продовжувати стратегію оновлення основних засобів, що дозволить підвищити їх технічний рівень і є найважливішим резервом зростання рівня їх віддачі; з іншого боку, необхідно здійснювати списання застарілих основних засобів, які не використовуються на підприємстві, або рівень ефективності їх використання є дуже низьким;

3) продовження політики збільшення частки прибутку в чистому доході від реалізації продукції може здійснюватися за рахунок оптимізації витрат: підприємству слід створити сучасну систему управління витратами за рахунок створення центрів відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник / І. М. Бойчик. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
2. Ветров А.П., Петрова Е.В., Шинкевич А.Н. Планирование на предприятии: Учеб. Пособие / Кубан. Гос. технол. Ун-т. – Краснодар: Изд-во КубГТУ, 2012. – 165 с.
3. Бізнес-статистика : підручник / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2018. – 210 с.
4. Семенова К. Д. Статистика підприємств: навчальний посібник / К. Д. Семенова, Л. М. Карпенко. – Одеса: Атлант, 2009. – 348 с.
5. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
6. Кондратьева М. Н. Экономика предприятия : учеб. пособие для студентов высш. уч. заведений / М. Н. Кондратьева. – Ульяновск: УлГТУ, 2008. – 241 с.
7. Экономика предприятия : учебное пособие / М. Н. Кондратьева, Е. В. Баландина. – Ульяновск : УлГТУ, 2011. – 174 с.
8. Протопопова В.О. Економіка підприємства. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. О. Протопопова, А. Н. Полянський – Київ: ЦУЛ, 2012. – 220 с.
9. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.
10. Шаповал В. М., Аврамчук Р. Н., Ткаченко О. В. Економіка підприємства: Уведення в спеціальність / За науковою і загальною редакцією д-ра екон. наук, проф. В.А. Ткаченка. – К: Центр навчальної літератури, 2013. – 288 с.
11. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: навч. посібник / І. В. Ковальчук. – К.: Знання, 2008. – 679 с.
12. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.

13. Податковий кодекс України: за станом на 15 жовтня 2005 р.// Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Єфременко О. В. Деякі питання обліку основних засобів [Електронний ресурс] / О. В. Єфременко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Economics/47688.doc.htm
15. Жолнер І. Фінансовий облік за міжнародними стандартами : навч. посіб. / І. Жолнер. – К. : Центр учбової літератури, 2012.– С. 85-134.
16. Косовиць Л. Облік основних засобів за МСФЗ / Л. Косовиць // Головбух. – 2008. –№ 35. – С. 17-23.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
18. Міжнародні стандарти фінансової звітності 16 “Основні засоби” [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014
19. Руденко Л. М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7 [Електронний ресурс] / Л. М. Руденко // Бизнес и налоги. – Режим доступу: <http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-oblikuosnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7/>
20. Організація та шляхи вдосконалення обліку та контролю наявності та руху основних засобів [Електронний ресурс] // Бібліофонд. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=435009>
21. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
22. Лесняк В. О. Амортизація основних засобів: вибір доцільного методу нарахування / В. О. Лесняк // Фінанси, облік і аудит.– 2012.– №10. – С. 321–327.
23. Півняк Ю. В. Дослідження основних концепцій та функцій амортизації / Ю. В. Півняк // Фінанси, банки, інвестиції: Наук. вісник. – 2013.– №2. – С. 135–138.

24. Пшик Б. І. Шляхи вдосконалення амортизаційної політики та посилення її ролі у розвитку фінансово-кредитних відносинах України / Б. І. Пшик // Регіональна економіка. – 2010. – №1. – С. 115–122.

25. Городнянська Л. В. Амортизаційна політика та напрями відтворення фінансово-економічних ресурсів у бухгалтерському обліку / Л. В. Городнянська // Фінанси України. – 2009. – №11. – С. 112–121.

26. Яремко І. Й. Знос і амортизація необоротних активів – інструмент оцінки капіталу підприємства: Монографія / І. Й. Яремко. – Львів: Новий світ, 2013. – 148 с.

27. Облік основних засобів у ринкових умовах: навчальний посібник/ за ред. Жук Н.Л. – 2'е вид., доп. і перероб. – К.: Видавництво ТОВ "Всеукраїнський інститут права і оцінки", 2011. – 286 с.

28. Козьменко С. Н. Амортизация и оптимальные сроки службы техники: моногр. / С. Н. Козьменко, Т. А. Васильева, С. П. Ярошенко и др. – Сумы: Деловые перспективы, 2005. – 223 с.

29. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики): моногр. / О. М. Ковалюк. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – 396 с.

30. Бакай В. Й. Проблеми вибору оптимального варіанта методу нарахування амортизації на підприємствах / В. Й. Бакай // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2012. – № 5, ч. 2, т. 1. – С. 135–140.

31. Моссаковський В. Облік біологічних активів / В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 4. – С. 38–48.

32. Сук П. Методи нарахування амортизації необоротних активів / П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 18. – С. 17–20.

33. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Бойчик – К.: Атіка, 2004. – 480 с.

34. Орлов П., Орлов С. Ускоренная, неускоренная и замедленная системы амортизации / П. Орлов, С. Орлов // Бизнес – Информ. – 2012. – № 11–12 (291–

292) – С.33–35.

35. Борщ Н., Федорченко Ф. Амортизація: податковий та бухгалтерський облік / Н. Борщ. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2003. – 132 с.

36. Фінансова звітність підприємства ТОВ «ГЦ « Середньофонтанський».

37. Організація бухгалтерського обліку: [навчальний посібник] / за ред. В. С. Леня – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

38. Олейник Г. Витрати на поліпшення основних засобів і їх облік в акціонерних товариствах / Г.Олейник, Е. Івашина / Бізнес (Бухгалтерія). – 2010. – № 34. – С.106-108.

39. Про затвердження типових форм первинного обліку. Наказ Міністерства статистики України від 29.12.95р. № 352 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.99р. №996-XIV зі змінами та доповненнями: Навч-практ. посібник “Курсом реформ – облік 2000”. – Дніпропетровськ.: ТОВ “Баланс-Клуб”, 2000. – С. 147-151.

41. Рилєєв С. В., Шкробанець М. І. Удосконалення обліку основних засобів в системі управління матеріально-технічною базою підприємства / С. В. Рилєєв, М. І. Шкробанець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org>

42. Шендригоренко М. Т. Основні засоби: проблеми відображення в обліковій політиці / М. Т. Шендригоренко // Проблемы материальной культуры – Экономические науки [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://librar.org.ua>

43. Гринько А. П. Облік основних засобів: теорія, стан, проблеми, перспективи / А. П. Гринько. – Харків.: ХДАТОХ, 2002. – 277 с.

44. Дмитрик С. О. Облік основних починається з малого / С. О. Дмитрик // Все про бухгалтерський облік. – 2016. – № 99. – С.49-52.

45. Дутчак Л. Д. Методологія обліку основних засобів та її вплив на оподаткування прибутку підприємств / Л. Д. Дутчак // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 9. – С.26–28.

46. Захарова М. Операции с основными фондами / М. Захарова // Навигатор бухгалтера. – 2010. – № 6. – С. 13-16.

47. Карєв В. Деякі аспекти застосування пунктів 14 і 15 П(С)БО 7 “Основні засоби” / В. Карєв // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 6. – С. 23-25.

48. Пасько О. В. Відтворення основних засобів аграрних підприємств у сучасних умовах / О. В. Пасько. – Суми : СОД Козацький вал, 2014. – 102 с.

49. Закон «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

50. Закон «Про аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

51. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: [Монографія] / Є. В. Калюга. – К., 2012. – 360 с.

52. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>

53. Бутинець Ф. Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів/ Ф. Ф. Бутинець. – 2-е вид., перероб. та доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 672 с.

54. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.

55. Утенкова К. О. Аудит: Навчальний посібник / К. О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.

56. Бразілій М. Н. Організація і методика аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення / М. Н. Бразілій, М. М. Тимошенко // Економіка та держава. – 2011. – № 24. – С. 104-109.

57. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: учеб. пособие / А. Г. Янковой. – Одесса, 2014. – 250 с.